

משפטים מורכבים בעלי פסוקיות אחדות

בתרגיל יש דרישה לסרטט מסגרות מעל חלקי המשפט. מבחינה טכנית אין באפשרותנו להציג זאת בכל המשפטים. יש להקפיד בתשובה לסרטט מסגרות מעל החלקים השונים של המשפט. ראו דוגמה 1.

תרגיל 1 – צ"א' 314

1. משפט מורכב

- עיקרי - צילומים מעלים השערה
פס' לוואי - שהעבירה חללית נאס"א
פס' לוואי - שקיימת כמות גדולה של מים במאדים.

עיקרי	פס' לוואי	המשך העיקרי	פס' לוואי
צילומים	שהעבירה חללית נאס"א,	מעלים השערה	שקיימת כמות גדולה של מים במאדים.

2. משפט מורכב

- עיקרי - העולים הרבים שוכנו במגורים זמניים
פס' לוואי - שהגיעו לפני קום המדינה
פס' לוואי (כוללת) - שהוקמו במהירות ונקראו "מעברות".

3. משפט מורכב

- פס' זמן - כשמוטלת עליך משימה חשובה
עיקרי - פנה זמן מהתחייבויות אחרות
פס' תכלית - כדי שתוכל להתרכז בה

4. משפט מורכב

- פס' נושא - מה שנחוץ לנו
עיקרי - הוא פתרונות לטווח ארוך יותר
פס' לוואי - הכוללים שינויים בסדרי הקדימויות

5. משפט מורכב

- עיקרי - תלמידות הצילו את חברן ממוות
פס' סיבה מורכבת - כי הן פעלו כפי שלמדו בקורס החיאה
פס' אופן - כפי שלמדו בקורס החיאה

6. משפט מורכב

- עיקרי - איש אינו יודע
פס' מושא מורכבת - מה מקור המגילה המסתורית שנתרמה לאקדמיה המדעית של הונגריה על ידי איש אצולה
פס' לוואי - שנתרמה לאקדמיה המדעית של הונגריה על ידי איש אצולה

7. משפט מורכב

- עיקרי - הנציג הוסיף
פס' מושא מורכבת - כי הסיכויים ... גדולים, מאחר שלא נראה כי העובדים יקבלו את שכרם בימים הקרובים.
פס' סיבה מורכבת - מאחר שלא נראה כי העובדים יקבלו את שכרם בימים הקרובים.
פס' נושא - כי העובדים יקבלו את שכרם בימים הקרובים

8. משפט מורכב

עיקרי - ההיסטוריה הקצרה של אמצעי התקשורת האלקטרוניים מלאה דוגמות של פוליטיקאים פס' לוואי מורכבת - שנכשלו, כיוון שלא ידעו כיצד לנהוג בעיתונות, ברדיו ובעיקר בטלוויזיה.
פס' סיבה מורכבת - כיוון שלא ידעו כיצד לנהוג בעיתונות, ברדיו ובעיקר בטלוויזיה
פס' מושא מצומצמת בעלת חלק כוללת - כיצד לנהוג בעיתונות, ברדיו ובעיקר בטלוויזיה

9. משפט מורכב:

עיקרי - פילוסופיית החיים העמוקה גורסת
פס' לוואי - שעל פיה הסינים חיים
פס' מושא מורכבת - כי האדם אינו פאר היצירה מפני שהוא רק חלק קטן ביקום הגדול
פס' סיבה - מפני שהוא רק חלק קטן ביקום הגדול

10. משפט מורכב

עיקרי - במחקר נמצא
פס' לוואי - שהזמן ממכון מחקר
פס' נושא מורכבת - שהשימוש במחשב הלימודיים מפני שהוא העלה אצל ילדים רבים את הדימוי העצמי
פס' סיבה - מפני שהוא העלה אצל ילדים רבים את הדימוי העצמי.

11. משפט מורכב

עיקרי - יש סיכוי
פס' לוואי מורכבת - שאם יימשכו מבצעי האימוץ של משפחות העולים, קליטת העלייה תצליח
פס' תנאי - אם יימשכו מבצעי האימוץ של משפחות העולים

12. משפט מורכב

עיקרי - המשרד לאיכות הסביבה שיגר התראה למנהלי תע"ש
פס' לוואי מורכבת - שאם לא יינקטו מיד צעדים להפסקת הזיהום, יופעלו נגד המפעל צעדים משפטיים.
פס' תנאי - אם לא יינקטו מיד צעדים להפסקת הזיהום

13. משפט מורכב

פס' זמן - לפני שאתם מניעים את רכבכם
עיקרי - חשוב
פס' נושא מורכבת - שתזכרו שיש לנסוע רק בכבישים מסומנים
פסוקית מושא מורכבת - שיש לנסוע רק בכבישים מסומנים
פסוקית נושא מצומצמת - לנסוע רק בכבישים מסומנים

14. משפט מורכב

פס' תנאי - אם העישון מפריע לך
עיקרי - זכותך לבקש
פס' מושא מורכבת - שלא ינשפו עשן על פרצופך כדי שלא תסבול
פסוקית תכלית - כדי שלא תסבול

15. משפט מורכב:

עיקרי - פאר ויסנר מציע לקרוא לט"ו בשבט ... יום הגנת האילן"
פס' לוואי - שייסד... השדה
פס' סיבה מורכבת - משום שלדעתו, לאילנות יש צורך דחוף במישהו שיגן עליהם.
פס' לוואי - שיגן עליהם
ניתוח המילים: יום... האילן - ת' אופן, לדעתו - הסגר, צורך - נושא, עליהם - מושא

16. משפט מורכב:

עיקרי - העלייה... העמידה... העולים
פס' לוואי כוללת - שלא הכירו את השפה העברית ואת התרבות הישראלית
ניתוח המילים: העלייה ההמונית ... המדינה - תמורה, קשיים - מושא (או חלק מנשוא מורחב - ניב)

17. משפט מורכב:

עיקרי - כולל - כבוד ... הזכויות הטבעיות
פס' לוואי מורכבת - המוקנות לאדם כיוון שנוצר בצלם אלוהים
פס' סיבה - כיוון שנוצר בצלם אלוהים
ניתוח המילים: הם - אוגד, הזכויות הטבעיות - נושא, לאדם - מושא, בצלם אלוהים - ת' אופן

18. משפט מורכב:

עיקרי - אנהג כלפי אחרים
פס' אופן מורכבת - כפי שהייתי רוצה שינהגו כלפיי
פס' מושא - שינהגו כלפיי
ניתוח המילים: אנהג - נושא + נושא, הייתי = נושא + אוגד

19. משפט מורכב:

פס' נושא - מי שנאשם בעברה פלילית
עיקרי - זכאי
פס' זמן - בעלת נושא סתמי - עד שלא הוכיחו את אשמתו בבית המשפט.
ניתוח המילים: בעברה פלילית - מושא, זכאי - נושא, הוכיחו - נושא סתמי + נושא

20. משפט מורכב:

עיקרי כולל - ד"ר ... קינג... צדק ושוויון
פס' מושא מורכבת: יש לי חלום שיום אחד יוכלו בניהם ... ובניהם ... להתיישב ... האחוה
פס' לוואי כוללת - שיום אחד ... לשולחן האחוה
ניתוח המילים: למען... ושוויון - לוואי, חלום - נושא, יוכלו (להתיישב) - חלק מנשוא מורחב

21. משפט מורכב:

עיקרי - העלייה לארץ ישראל
פס' לוואי כוללת - שהגיע מאירופה ממניעים ציוניים ומתימן ממניעים דתיים
ניתוח המילים: היא - אוגד, לארץ ישראל - לוואי, ממניעים... - ת' סיבה, ומתימן - חלק מת' מקום כולל
© כל הזכויות שמורות - התכנים מהאתר "שרי הוצאה לאור" - הרחבה לספר "בשבילי הטקסט".

22. משפט מורכב :

- עיקרי - משרד החינוך ... ברשת
פס' תכלית מצומצמת מורכבת – **כדי ללמד את התלמידים כיצד להיזהר ... שבאינטרנט**
פס' מושא - **כיצד להיזהר ... שבאינטרנט**
ניתוח המילים : כדי ללמד – (נושא)+נושא, כיצד - נושא, מהסכנות... – מושא

תרגיל 2 – עמ' 316

1. התיחום הנכון – II. משפט מורכב – פס' לוואי : שבני זוגם היו יהודים.
2. התיחום הנכון – II. משפט מורכב :
עיקרי – הספרים היו מלויים בציורים מרהיבים.
פס' לוואי – מורכבת : **שהשאירו... נוצרים, שבאו... במאה ה-19...**
עיקרי : השאירו... נוצרים
פס' לוואי : **שבאו... במאה ה-19**
3. התיחום הנכון – II. – משפט פשוט
ניתוח המסגרות : כתוצאה... רבים – ת' סיבה, אימצו – נושא, בארה"ב – ת' מקום, מרבית... העבודה – נושא, את... העישון – מושא

תרגיל 3 – עמ' 317

1. (1) הטפיר הוא בעל חיים דרום אמריקני הנמצא בסכנת הכחדה.
(2) בספארי ברמת גן נולדה לפני שבועיים גורת טפירים.
(3) אתמול יצאה גורת הטפירים לראשונה לחצר הטפירים וזכתה לשם פפאיה.
2. (1) מיליוני תיירים מבקרים בפורום הרומאי מדי שנה.
(2) אל הפורום הרומאי הובא עץ זית בן 150 שנה במיוחד מישראל.
או : עץ זית בן 150 שנה הובא במיוחד מישראל אל הפורום הרומאי.
(3) העץ ניטע מטרים ספורים מהקולוסאום ומשער טיטוס בלב בירת איטליה.
(4) מעתה יחלפו התיירים על פניו.
3. (1) ברחבי אירופה נערכים מדי סוף חודש אוגוסט אירועי "ליל העטלף".
(2) הלילה כולו מוקדש להעלאת המודעות לחשיבותם של העטלפים לסביבה ולאדם.
(3) גם סכנת היעלמותם של העטלפים מהעולם בגלל הפעילות האנושית מודגשת ב"ליל העטלף".
4. (1) אילן רמון, האסטרונוט הישראלי, ערך ניסוי בחלל.
(2) אמש השתתפו בכל רחבי הארץ יותר מ-4000 שוחרי מדע בשיעור הכימיה הגדול בעולם.
(3) במסגרת זו (או בשיעור זה) הם שחזרו את הניסוי של אילן רמון.
(4) השתתפות זו שברה את שיא גינס לשיעור הכימיה הגדול אי פעם.

- 5.** (1) קיימת תכנית לימודים חדשה בנושא "מניעת אלימות".
 (2) התכנית נשלחה לבית הספר על ידי משרד החינוך.
 (3) מנהלת בית הספר זימנה לישיבה את צוות המורים.
 (4) צוות המורים ידון בתכנית.
או : צוות המורים ידון בתכנית עם המנהלת.
או : המנהלת תדון בתכנית עם צוות המורים.
- 6.** (1) בני נוער ישראלים התרחקו מן התרבות של העם היהודי ומהגותו.
 (2) דוח ועדת שנהר התריע על כך.
 (3) בעקבות הדוח קמה תכנית "רביבים".
 (4) התכנית מכשירה מורים להוראת מדעי היהדות.
- 7.** (1) חל גידול באוכלוסיית ישראל.
 (2) חלה (גם) עלייה ברמת החיים.
 (3) למרות נתונים אלה כמעט לא נרשמה עלייה בצריכת המים.
- 8.** (1) אתונה הייתה במאה ה-5 לפני הספירה מרכזו של העולם היווני.
 (2) תקופה זו הייתה שיא גדולתה.
 (3) כיום אתונה היא בירת יוון.
- 9.** (1) בשמנים השונים נעשים שימושים במטבח הביתי והתעשייתי.
או : בשמנים השונים משתמשים במטבח הביתי והתעשייתי.
 (2) לשמנים יש גם סגולות מרפא.
 (3) השמנים עשויים להקל את הסימפטומים של מחלות הסתיו והחורף.
- 10.** (1) בארץ התרחבה הבנייה ונעקרו פרדסים.
 (2) בעקבות זאת הצטמצמו מקורות הצוף הטבעי.
 (3) מגדלי הדבורים נוטעים השנה בט"ו בשבט אחד עשר אלף איקליפטוסים.
 (4) מטרת הנטיעות היא לספק לדבורים מקורות צוף.
- 11.** (1) בני נוער מאזינים למוזיקה בעוצמה חזקה.
 (2) כתוצאה מכך נפגעת יכולת השמיעה שלהם.
 (3) עלייה חדה נרשמה בשנים האחרונות במספר בני נוער בעלי פגיעה ביכולת השמיעה.
- 12.** (1) מיליוני אנשים חיים באזורים שגובהם כמטר מעל פני הים.
 (2) עליית המפלס הממוצע של פני הים בעולם תשפיע על אנשים אלה.
 (3) כך מסר צוות החוקרים.
- 13.** (1) מיליוני עניים בהודו הצפופה אינם רשומים במערכות הארציות.
 (2) בהודו החל תהליך רישום למאגר הביומטרי הגדול בעולם.
 (3) דבר זה יאפשר לעניים לקבל לראשונה מספר זהות.
 (4) בעקבות זאת הם יוכלו להתקדם בחברה.

14. (1) אמיר עשור מרחובות יזם פרויקט בשם "תכניות מהנדסים צעירים".
 (2) הפרויקט עוסק בתכניות חינוכיות לילדים ולבני נוער.
 (3) התכניות החינוכיות ממחישות תכנים לימודיים באמצעות דגמי לגו, סיפורים וניסויים.
 (4) אמיר עשור זכה על הפרויקט שלו במקום הראשון בתחרות יזמים צעירים.

תרגיל בהקשר טקסואלי – צמ' 318

טקסט א

1. א. דן שכטמן גילה גביש שבנוי מסימטריה מחומשת.
 ב. תגליתו של דן שכטמן הייתה מנוגדת לגישה המדעית שהייתה נהוגה עד אותו יום בקרב הקהילה המדעית. תוצאת מחקרו היא תגלית פורצת דרך ומבשרת על מהפכה בתחום חקר הגבישים.
 או: דן שכטמן זכה בפרס נובל על הגילוי המדעי שלו תוך מאבק עיקש בספקנות של הקהילה המדעית כולה, ותוצאת מחקרו היא תגלית פורצת דרך ומבשרת על מהפכה בתחום חקר הגבישים.
 ג. לינוס פאולינג, בעל פרס נובל בכימיה, לא האמין בתגליתו של פרופ' דן שכטמן שיש "קוואזי גבישים", לכן הוא אמר שאין "כאילו גבישים", אבל יש "כאילו מדענים", ובדבריו התכוון שפרופ' שכטמן איננו מדען בעיניו.
2. בחיים יש חומות לבנים – מצבים המונעים מהאדם להתקדם. אך אם האדם רוצה להתקדם, אף חומה לא תעצור אותו. דוגמה טובה למשפט זה היא הדוגמה של פרופ' שכטמן. אף על פי שאנשי המדע לא האמינו בתגליתו, הוא המשיך והתעקש עד שהוכיח את תגליתו, והיא נתקבלה על ידי הקהילה המדעית.
 הצעה: מומלץ מאוד לקרוא את הספר "ההרצאה האחרונה", מאת פרופ' רנדי פאוש, הוצאת מטר, 2008.
 ספר זה שבו יש חכמת חיים והרבה רגש, משאיר חותם זמן רב לאחר קריאתו.
3. (1) כאשר ישבתי לבדי ב-8 באפריל 1982, גיליתי תגלית שהייתה ראשיתו של תחום הגבישים הקוואזי-מחזוריים.
 משפט מורכב: פס' זמן – **כאשר ... 1982**
 עיקרי – גיליתי תגלית
 פס' לוואי – **שהייתה ... מחזוריים**
- (3) באותה תקופה אחד העקרונות הבסיסיים היה האמונה שאין גביש מחומש.
 משפט מורכב: עיקרי – באותה ... האמונה
 פס' לוואי – **שאינן גביש מחומש**.
- (10) מה שחשוב הוא האופן שבו אנחנו רותמים אותם לצרכים שלנו.
 משפט מורכב: פס' נושא – **מה שחשוב**
 עיקרי – הוא האופן
 פס' לוואי – **שבו אנו ... שלנו**.
- (11) לפיכך מחובתנו כמדענים לקדם את החינוך, את המחשבה הרציונלית ואת הסובלנות.
 משפט פשוט בעל חלק כולל (מושא)

4. א. משפט מורכב: עיקרי – להפתעתי גיליתי גביש
פסי' לוואי – שבנוי מסימטריה מחומשת
- ב. הסגר.
- ג. (אני) הופתעתי, כשגיליתי גביש שבנוי מסימטריה מחומשת.
5. בטקסטים מוסרי מידע מדעי (כמו הגדרה, ערך אנציקלופדי) יש ריבוי של משפטים שמנייים. במשפטים 8 - 10 שכתמן מגדיר מהו מדע בעיניו, לכן, כנראה, השתמש במשפטים שמנייים.
6. סיבה ותוצאה
7. א. (13) מדינות שיטפחו את הידע הזה ישרדו במשברים פיננסיים וחברתיים.
משפט מורכב: עיקרי - מדינות ישרדו במשברים פיננסיים וחברתיים. (כולל לוואי)
פסי' לוואי - שיטפחו את הידע הזה
- ב. המדינות יטפחו את הידע הזה, וכך/ ולכן/ כתוצאה מכך הן ישרדו במשברים פיננסיים וחברתיים.
8. א. קשר של הוספה
ב. אם נקדם את המדע, נוכל ליצור עולם טוב יותר בעבור כולנו.

טקסט ב - עמ' 319

1. א. דעת המומחים בעבר הייתה שילדים צעירים החשופים ליותר משפה אחת יסבלו מבלבול העלול לעכב אצלם את התפתחות הדיבור.
ב. המסקנה כיום היא שהמוח של הרב-לשוניים מחודד וקשוב בהרבה להבדלים בין שפות ובין צלילים.
2. בתשובות על התלמידים להקפיד על ניסוח תקין ועל פיסוק נכון.
3. (1) כיום מדרבנים הורים לנצל את כישרונם של פעוטות לרכישת שפה.
(2) כדאי להשמיע באזני ילדיהם כמה שיותר שפות.
(3) המחקרים מעודדים את ההורים לעשות זאת.
4. א. פשוט בעל חלק כולל (לוואי)
ב. ת' אופן (באמצעות הבטחות)
- ג. "אפילו" באה לצורך הדגשה. בתי ספר יוקרתיים מבטיחים לא רק ללמד אנגלית וספרדית שהן שפות שכיחות, אלא אפילו שפה שאינה שגורה בפי דוברים רבים ברחבי העולם – הסינית.
5. 1. החוקרים טענו (בעבר) כי ילד דו-לשוני חשוף לבלבול ולעיכוב שפתי.
2. לאחרונה נערכו מחקרים בנושא התפתחות דו-לשונית.
3. מחקרים אֵלן הפריכו את טענות החוקרים.
4. המחקרים ממשיכים לבחון מהן הדרכים המיטביות לגידול ילד דו-לשוני.
6. א.

פסוקית לוואי	המשך העיקרי	פסוקית לוואי	עיקרי
שנחשפו... שפות.	לביך... תינוקות	שנחשפו... אחת	המדענים... תינוקות

ב. לוואי

פסוקית לוואי כוללת נושא ולוואי

עיקרי

שהמוח ... צלילים

והמחקרים הוכיחו

מחודד וקשוב – נושא כולל, בין שפות ובין צלילים – לוואי כולל

ב. הוכח על ידי המחקרים כי / שהמוח של הרב-לשוניים מחודד וקשוב בהרבה להבדלים בין שפות ובין צלילים.

טקסט ג - עמ' 320

שלושת המשפטים הם משפטים מורכבים.

(1)

פסוקית נושא מצומצמת

אוגד

פס' לוואי

עיקרי

פסוקית נושא מצומצמת	עיקרי	אוגד	פס' לוואי	עיקרי
פסוקית נושא מצומצמת	לעזור להם	הוא	שמחנך יכול לתת לתלמידיו,	השירות הטוב ביותר
לדעת יותר על עצמם.				

(2)

פסוקית נושא מצומצמת

אוגד

עיקרי

פס' אופן

פסוקית נושא מצומצמת	עיקרי	אוגד	עיקרי	פס' אופן
פסוקית נושא מצומצמת	לפתח יכולת ...	היא	הדרך ... להשתפר	כפי שלמדתי ממאמן ... בילדותי,
להעריך את עצמנו.				

(3)

פס' מושא (נושא כולל)

עיקרי

פס' תיאור (תנאי)

פס' מושא (נושא כולל)	עיקרי	פס' תיאור (תנאי)
אם מצבנו משתפר או נעשה גרוע יותר.	איך נוכל לדעת	אם לא נוכל לבצע הערכה מדויקת,

טקסט ד – עמ' 320

1. (1) אנשים רבים מתלוננים לאורך כל חייהם על הבעיות שלהם. - פשוט

(2) משפט מורכב

פס' מושא

עיקרי

פס' מושא	עיקרי	פס' תיאור (תנאי)	עיקרי	עיקרי
פס' מושא	הם יופתעו לגלות	פס' לוואי	הם ... מהאנרגיה	ש אם
עד כמה זה מצליח.		שהם ... הבעיה,		תמיד האמנתי

2. אנשים משקיעים אנרגיה בתלונות על הבעיה שלהם.

הם צריכים להקדיש (עליהם להקדיש) עשירית מהאנרגיה הזו להתגברות על הבעיה.

הם יופתעו לגלות את ההצלחה שבדרך זו.

כך האמנתי תמיד.